

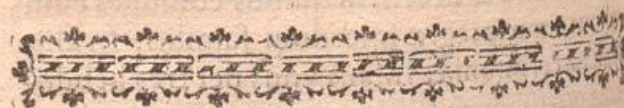
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Poloniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69709)

tur, & cogeretur carnes coquere inter intrisores; ita ijs abstinuit, vt etiam pane & aqua contenta esset; & quamuis opera grauia pro tali familia illi imminerent, falsa tamen se fortiorem tunc sensisse ad onera ferenda, quam alias communibus vtens. Dicebat quoque se nihil rogasse Deum, quin exaudiretur. Quidam conuersus ad fidem, ita ardebat Zelo animarum, vt ad pagos excurreret, rusticis sua pericula ostenderet, in quibus versabantur, dum sine lege & religione viuerent, mortemque omnibus imminere. Iam adesse oportunitatem, qua, si velint, possent ad Sacramenta iuari. Ita multos commouit, vt p̄ne nocter per duas septimanas à mane vsque ad vesp̄eram obrueretur, vixque horis soluendis tempus suppeteret.

P R O V I N C I A

P O L O N I Æ.

EGERUNT hoc anno in hac Prouincia prop̄ trecenti, duo enim tantū huic numero defuerunt, omnes distributi in sedes decem, Domum Professam vnā; Domum Probationis vnā; Collegia quinque; Residentias tres. Ex hoc Seniorum numero fuerunt Sacerdotes centum & tres; Magistri partim Sacerdotes, partim alij, triginta sex; Scholastici octoginta nouem; Coadiutores septuaginta tres; Nouitij quadraginta. In Domo Professa Cracouiensi viginti. In Collegio Poln-

Posnaniensis; vnus & quinquaginta. In Califfiensi plus septem. In Lublinensi triginta sex. In Iariffauiensi minus quatuor. Torunij decem. In Residentijs Leopolitana vndecim. Sendomiriensi octo. Gedanensi sex. In Domo Probationis Cracouiensi quinquaginta tres. In Aula Serenissimi Regis sex. Missiones fuerunt binæ, Leuceoriensis, & in Moscouiam; in vtraque Sacerdotes duo. Admissi in Societatem viginti septem; ad aliam vitam migrarunt decem.

DOMVS PROFESSA CRACOVIENSIS.

IN hac domo vnus vita functus est Ioannes Maria Bernardonus, oriundus ex ducatu Mediolanensi, annos natus sexaginta tres, templi noui architectus, quod sumptu Regio à pientissimo Rege Societati extruitur: multarum virtutum reliquit non tantum in Nostrorum, sed etiam in externorum animis pergratam memoriam, humilitatis præcipuè, ita vt de illo meritò dici possit, plenus dierum bonorum (annos siquidem tres & quadraginta, & amplius vixit in Societate) suauiter obdormiuit in domino. Eius industria, fabrica templi nominati tota panè in altum eleuata, pars illius maior præcipua tecto munita, & eadem fornice concamerata est. Annum hunc cum Serenissimo Rege Nostro & Principe, Ordinis nostri obseruantissimo exorsi sumus, qui pro die festo sacrosancti nominis IESV, in nostro templo licet perangusto esse voluit; qua de re suum Ecclesiasten Sacerdotem nostrum præmonuerat, suum illud fe-

lud festum dictitans. Vt verò maiora erga Societatem sui amoris testaretur argumenta, etiam filiolum suum Vladislaum Principem (quamvis peracerbum esset frigus) secum euocauit, quod non plebs tantum, sed viri etiam primarij mirabantur, cum nunquam aliàs in vlllo templo publicè eum esse, propter imbecillem ætatum permississet; Societati vti seipsum reipsa à multis annis, ita etiam suum filiolum offerens. Iubileo in hac vrbe promulgato, post fœlicem inaugurationem Sanctissimi D. N. Pauli Papæ V. excitati multi ad eluenda Sacramento Pœnitentiæ peccata; generales ducentorū ferme hominum exceptæ Confessiones; secuti hinc effectus præclari. Restitutiones factæ pecuniæ iniquo iure possessæ. Sopitæ inter multos discordiæ, inter has duæ erant quæ sanguinis effusionem minitabantur. Nonaginta & amplius prauitatem abiurarunt hæreticam; inter hos vnus fuit pestiferæ doctrinæ per annos multos promotor, qua suos perditos perditè imbuebat. Alij dubij in fide & vacillantes confirmati.

QVÆDAM cum consensum aliquem verbo leuiusculo ad illicita ostendisset, & aliquot aureorum centena accepisset, auocata ab hoc proposito, pecuniam reddidit, & se in castitate consecravit. Erat alia in hæresi educata, à parentibus eadem hæreseos lue infectis progenita; vbi tamen audiuiisset multa suis erroribus à Sacerdotibus Catholicis contraria, tandem animum ad Catholicam fidem applicuit; dum verò tardaret exhomologesin facere, senex quidam venerabilis illi in somnis apparuit, eamque monuit, se vti quantocyus ad Ecclesiam Catholicam conferret.

quod cum non esset exécuta, sequenti nocte cantata iterum est ab eo vox, priori haud absimilis, qua proprio compellabatur nomine, adiuncta etiam in hæc verba obiurgatio: Itanè vero tot expectabis monita? non exurgis? non fecisti quod dixeram? surgit mulier territa è lecto, res auditas magnas cum perturbatione exponit domesticis, tandem accingens se itineri, multis confectis miliaribus venit ad Nostros, & heresi abiurata, Ecclesiæ Catholicæ est recepta gremio. Alia mulier à suo marito sapius reprehensa, quod necessitatibus filij (qui annum cum dimidio vitæ suæ compleverat) operam daret, impatientia abrepta, prædicto filio mortem imprecata est, quam vocem maritus etiam vociferans comprobavit idem exoptans illi: infeliciter hæc, & cum malo vtriusque ab utroque ubi prolata sunt, ecce tibi eadem ferè hora in gravem incidit ægritudinem filiolus, cuius paulo maiore vi oppressus, post paucos dies hanc miseram vitam cum meliore commutavit: suo exemplo & suos, & alios edocens parentes, quàm perniciosa sit imprecatio, qua aliquando vtuntur contra suos liberos.

PVELLA quædam in arianismo educata ad nostrum adducta est Sacerdotem, edocta est fide Catholicam; potissimum verò de Baptismo illi explicata doctrina, dolens se hoc remedio necdum fuisse usam, applicuit animum ad hoc Sacramentum, dumque se domi præpararet, multa spectra horrenda vidit, quæ illam impediebant ab incœpto, potissimum illa nocte, quæ Baptismum præcedebat, quæ ubi sacro fonte abluta est, ab illis perturbationibus est liberata. Alteri Ariano, cuius pater buccinatorum agit apud homines eiusdem

dem farinæ, idem est præstitum officium charitatis. Iudæo similiter, qui mysterijs Christianæ Religionis à Nostro Sacerdote imbutus, aquis est cinctus salutaribus opera Illustrissimi ipsius Cardinalis, ad quem actum spectandum in primario vrbis huius templo, magna populi cōuenat frequentia. Hoc anno Bibliotheca nostræ domus est aucta liberalitate vnus Prælati Cracouiensis, domus huius ab initio benefactoris, quod munus summam ducentorum aureorum excedit. Nec verò Regis Nostri pietissimi pietatem præterire possum, qui vt alijs inferioris conditionis hominibus esset ad pietatis veræ cultum exemplo, eo die quo pœnæ Christi acerbissimæ innouantur, sacco indutus, in publica supplicatione vna cum alijs venit ad templum nostrum, satisque prolixo tempore ante venerabile Sacramentum pronus in terra iacuit, quod tanto fuit mirabilius, quanto humiliorem, pompa neglecta regia & suo comitatu, se populo spectandum præbuit.

SEQVUNTVR aliquot Missiones. Prima fuit sub Tempus Iubilæi, ad vicina quædam oppida à duobus Sacerdotibus suscepta; qui animos omnium ita in se conuerterunt, præsertim vbi ab altero illorum concio est habita, de tanto Iubilæi thesauro concesso à Christi Vicario, vt necesse fuerit totas illis pænè dies impendere: Nec id sine fructu eximio. Nam hoc modo salutari remedio Pœnitentię preparati, duo, fermè millia ad sacram synaxim accesserunt, & aliquot Ecclesiæ cōciliati.

ALTERA Ziwecium & ad confinia Vngariæ & Silesiæ suscepta fuit, postulante Illustrissimo Comite de Komorow singulari Societatis nostræ, ac domus huius benefactore, quâdo in Vngarię Re-

gno Turei & Tartari grassabantur. Qua ex causa
 multi se recipiebant ad arces, & oppida eiusdem
 Domini, & Germanis, Valachis, Vngaris, Slavis,
 Silesijs, & Roxolanis præter Polonos loci illius
 incolas: cum his omnibus fuit negotium Nostris,
 plurimi ad illam Poloniæ partem confluxerunt,
 aliqui adeò rudes, vix vt se agnoscant Christia-
 nos; in montibus & syluis ad pascua pecudum vi-
 ta illorum perpetua. Germani sunt in oppidis lue
 infecti Lutherana, cum his laboratum satis diu,
 promouente loci illius domino. Campana die fe-
 sto populus euocatur ad templum iussu Domini,
 concio habita ab vno è Nostris propter Germa-
 nos illorū lingua in templo, ad Polonos & Rox-
 olanos extra Templum; res diuina postea pera-
 cta sæpius, demirantibus plerisque qui iam se esse
 Catholicos planè erant oblitī. Poloni illis exem-
 plo fuerunt ad Confessionem, hos secuti Germa-
 ni, viginti ex illis sunt reconciliati; alij iam petunt
 Sacerdotem vt tanquam paruulis panis ab eo
 frangatur, quod Dominus loci se facturū promi-
 sit. Interim liberos nostris salutaribus aquis lu-
 strandos offerebant; Cum verò illis esset à Sacer-
 dote indictum ieiunium, quo iuxta morem Pa-
 trum abstineretur hoc loco à carnibus & lacticinijs,
 Si inquit illi Catholici esse volumus, re ipsa id
 declarandum est, & morem seruemus Catholi-
 cum, vnde indixerunt alij alijs ieiunium. Com-
 morati Nostris cum ijs aliquanto tempore, vt sic
 confirmarentur in fide Catholica, ad alios ad loca
 remotiora se contulere, qui in montibus, syluis,
 & locis ab humano consortio remotis habitant.
 Inuenti qui nūquam fuere in templis, qui oratio-
 nem dominicam, symbolum Apostolorum & san-

etæ Crucis signum quo pacto effingendum, pro-
sus ignorabant: aliqui ab annis multis, aliqui per
totam vitam confessionem nunquam fecerant
peccatorum, hanc facere sunt edocti. Latrocinia,
quæ passim in ijs locis exercebantur in vijs publi-
cis, sublata; in villis, rudibus explicata doctrina
Christiana. Nec verò aula neglecta Illustrissimi
benefactoris & fratrum eius, actum est cum eis
feriq; qui sunt ab obsequijs Illustrissimi, ab ebrie-
tate & vita dissolutiore abducti multi.

TERTIA Missio fuit ad Ciuitates ad mon-
tem Carpatum sitas, cum gratia plenariæ Indul-
gentiæ, à Sanctissimo Societati sub idem tempus
ad id concessa, Vngariam versus, inprimisque ad
Monasterium Virginum antiquæ Sadez, quinque
septimanæ illic vtiliter positæ. Crebræ exhorta-
tiones ad illas Virgines habitæ; Regula sanctæ
Claræ illis explicata, maximèque tria Religionis
vota, quæ se hæctenus nomine tenus nouisse, verè
autem minimè intellexisse, cum lacrymis fateban-
tur. Paupertatem amplexæ ita, vt quædam Virgo,
dum sibi xeniola à parentibus mitterentur, ne al-
picere illa voluerit, sed prouoluta ad pedes Ab-
batissæ, illa in communem vsum conuerti perierit.
Multæ, quæ disciplinam religiosam eneruant, su-
blata; quæ promouent, introductæ sunt. Exercitijs
spiritualibus, quibus etiamnum vacarunt aliquæ,
insigniter se iuuari fateantur; quibus vna præci-
mira dexteritate ad illa tradenda prædita. Triduo
Bacchanalium dum alij mundi attendunt illece-
bris, illæ per totos dies orationibus fuis ante Ve-
nerabile Sacramentum, ad hoc in altari propo-
situm, iram diuinam, ne in peccatores sæuieret, miti-
gabant. Ciuitati item iuxta istud monasterium si-

ra, sub idem tempus, Nostrorum non defuit ope-
 ra. Indictus dies Purificationis B. V. M. in tem-
 plo Parochiali consequendæ Indulgentiæ plena-
 riæ: Expositum fuit Venerabile Sacramentum,
 Cantatū sacrum à Nostro Patre, & Concio habi-
 ta ad frequentem populū, quod idem post
 prandium factum est, ad eum instruendum in re-
 bus Fidei more nostro; duravitque deuotio ante
 Venerabile Sacramentum vsque ad vesperum,
 magno cum affectu populi & gustu. Sanctissimo
 Eucharistiæ Sacramento supra duo millia homi-
 num refecta sunt. Dum autem ad hanc deuotio-
 nem Nostri Patres populū disponerent, quæ-
 dam notatu digna contigerunt. Femina quædam
 nobilis in Ariana secta nata, in Caluianiana bap-
 tizata, & instructa, multis annis Scripturæ nauans
 operam, in eam apud suos opinionem venit, vt à
 multis tanquam magistra suspiceretur. Ea casu
 transiens cum marito per loca, vbi Nostri tum de-
 gerunt, fidens suæ temeritati, facile adducitur à
 suis, vt cum P. Nostro de fide concertationem
 iniret. Actum est multoties in oculis multorum de
 fide cum illa, mira Dei prouidentia, quæ feminam
 alioqui vitæ integerrimæ perire non fuit: post
 multos tandem dies, tantos misera concepit du-
 bitationum stimulos, vt conuincente veritate,
 quod ipsa stens soli Patri fatebatur, ab vberrimis
 lacrymis, in proximum conclaue confugiens, sibi
 temperare non potuerit. Tandem discessit ad nu-
 ptias quò iter arripuerat, vbi alijs latantibus ipsa
 continuam luctam, iam cum conscientia iam cum
 lacrymis passa, quiescere nõ potuit, donec redires
 ad nostrum Patrem, & Biblia abiciens, simplicita-
 tem feminis debitam in posterum polliceretur; &

cum lacrymis ad pedes Patris prouoluta hæresim abiuraret, Sacramentoque Pœnitentiæ cum Deo reconciliaretur.

S V B idem tempus quidam in Hungaria, viginti annis vnà cum coniuge & liberis in hæresi degens, defœuiente tunc Boczkay rebellionē tyrannica, Poloniam versus transibat, & singularem hominum deuotionem admirans, Nostros Patres conuenit, coram quibus cum tota sua familia hæresi abiurata, Ecclesiæ Catholicæ adscriptus, & Sacramentis Deo reconciliatus est: & ita quem prosperitas excæcauerat, tribulatio oculos mentis aperuit, & salutis viam monstrauit. Quod etiam cum alijs hæreticis factum est, qui videbantur quasi à Deo ad nos sub illud tempus missi, ut salutem sibi præordinatam consequerentur. Mulier vnà erroribus Lutheri infecta, conuersa & confessa est, duo item alij, sub idem tempus per illaloca transeuntes, Calviniani Ecclesiæ aggregati sunt. Duæ personæ nobiles Magicis polluta, ad frugem reductæ sunt. Quidam ex montibus, qui diuidunt Poloniam ab Hungaria, nescio quo casu delapsus, fidei penitus & rerum ad salutem spectantium ignarus, utpote qui totam vitam suam in syluis agrestem duxit, Catholicus fieri expectis Sacramentis proindè instructus, gaudens donum redijt. Mulier quædam inter hæreticos per viginti annos nunquam confessa, hæretico insuper nuptiæ sæpè in discrimen bonorum suorum, imo vitæ ipsius propter fidem Catholicam adducta, ad nos veniens, cum magna consolatione Sacramentis refecta est, & in fide ita roborata, ut rediens ad maritum, paratam se millies mori pro fide Catholica constanter fateretur. Quidam Schismaticus plurimis

plurimis annis in erroribus Græcis, cum tota sua familia viuens, Ecclesiæ Catholicæ aggregatus est, & vna cum filijs Sacramentis refectus, plenus consolatione domum redijt. Quidam quadraginta annis in eo fuit errore, peccata quæ mente patrantur, à Deo non reputari pro peccatis; audita concione P. Nostri, magno cum dolore statim omnia facinora sua totius vitæ integrè confessus, & instructus est. Alius iam Arianismum spirans in Fide Catholica roboratus est, & à peccatis absolutus. Alij curiosa sectati, confessi, libros hæreticos & Magicos libenter abiecerunt. Aliqui minus castè viuentes pellices à se remouerunt, & ad honestam vitam animum applicarunt. Quidam etiam ligati matrimonio, & inter se dissidentes, ad mutuam cohabitationem adducti sunt. Matrona honesta & nobilis graue ciuitati intulit periculum, ita vt sibi periculum capitis immineret: accurrit supplex cum sua domo ad Patrem, & ad pedes procidens opem poscit: post multa, ciuitas decreto & sententiæ Patris stare voluit. Itaque ciuitati reconciliata, & capitis periculo, pœnitentia modica suscepta, erepta est.

Duo Nobiles Arianis parentibus nati, & necdum baptizati, dum populus igne deuotionis arderet, ad nos superueniunt, ambo Germani, soror & frater, illa octodecim annorū, hic quindecim, Catechismo instructi, & populo non sine lacrymis inspectante, à nostro Patre baptizati sunt, & in sacrificio Missæ Sacramentis instructi, magnam suam, tum aliorum consolatione, à consanguineis domum reducti sunt. Sacramento Euchariستيæ refecti, in hoc pago, sexcenti quinquaginta sex. Ex hoc loco sub idem tempus itum est ad

saliam civitatem non longe sitam, Dominica Sep-
 tuagesima; vbi pro conuersione à Nostro Patre pro-
 mulgata est Plenaria Indulgentia, pro Dominica
 Sexagesima: tanta fuit tota septimana hominum
 ad Confessionem multitudo, vt tredecim sacer-
 dotes vix sufficerent. Ipsodie Sexagesima habita
 est quadraginta horarum oratio in Ecclesia Col-
 legiata, ab ipso Clero & tota Ciuitate vltra Pa-
 tribus expetita. Prælatus illius Ecclesie primarius
 in maxima frequentia populi, honorifice de Mis-
 sionibus & de zelo animarum Societatis locutus
 est; vnde magnus in Deum & Societatem amor
 populi consecutus est. Concio vesperi à Nostro
 Patre habita, multos nobiles, qui tantum specta-
 tum venerant, ita permouit; vt sequenti die ad
 Confessionem cum magna contritione accele-
 rint, & animam, quem excessibus bacchanalium
 deuouerant, timore Dei munierint. Nobilis ma-
 trona semper Nostros meruens, cum in hanc ciui-
 tatem tota morbo oppressa, sinem vite imposita
 veniret; metu deposito Patrem nostrum in tem-
 plo adiit; cui confessa, tantam in animo consolati-
 onem recepit, vt sanitati restituta post die do-
 mû redierit. Octo è Lutheranismò vnâ cum suis,
 liberis Ecclesie aggregati. Cum alijs etiam here-
 ticis Hungaris actum est, qui spem non modicam
 suæ conuersionis declararunt. Reconciliari dili-
 dentes. Multitudo usurarij correcti & usurae suble-
 ta; multæ ebrietates abactæ; & alij excessus ex
 auditis concionibus, per Confessionem & peni-
 tentiam correcti. Admirabilis omnibus visa est
 sub tempore bacchanalium, tanta hominum deno-
 tio; & ad templum frequens concursus, tam noctu-
 quam diu, vt passim nobiles peregrini cum totam
 ciuitatem

ciuitatem ad templum effusam cernerent, folius
 Dei opus istud esse, & non hominis clamitarent;
 admirantes tantam diuinam bonitatem, quæ tam
 inepto alioquin ad deuotionem tempore, tantam
 in hominibus salutem operata est; multa scandala
 sublata; reuerentia Clero & religiosis restituta.
 Nostris vero discedentibus, adhuc multi Pœni-
 tentiæ Sacramentum expetiuerunt, quos (quia
 temporis angustia urgebant) suspirantes in
 aliud tempus distulimus. Interea discessum est ad
 oppidum, vbi prius Nostris constiterant; in quo
 nunquam defuerunt Nostris pœnitentes; ita vt in-
 tra breue spatium tempore Bacchanalium, quo
 homines maximè insolescunt, supra octo homi-
 num millia, in eo territorio confessa, & Sacra-
 mento resecta sint.

MISSIO IN PARTES HUNGARIÆ.

Est pars quædam Hungariæ Regi Poloniæ
 subiaccens finitima Poloniæ, tota ferè infecta
 Lutheranismò & Calvinismo; quod ex ista domo
 in Europa est, non sine fructu magno, Missio dua-
 bus septimanis ante Pascha. Vbi in tanta barba-
 ric & libertate hominum, triginta septem hæreti-
 ci ad gremium Ecclesiæ feliciter reducti sunt, ex-
 ceptis pueris, qui necdum labe hæreseos infecti,
 facile parentum exemplum confessione secuti
 sunt. Hospitale de more Societatis inuisum, & ad
 deuotionem dispositum. Infirmi per domos visi-
 tati, quæ caritate permota integræ familiæ, con-
 uersa sunt, in quibus vnus periculose decumbens
 pridie

pridie mortis confessus & communicatus est. Al-
 ter præ morbo lectulo affixus, domi conuersus,
 pro sua consolatione totam familiam in oculis
 suis communicari expetiit. Excursum est cum Ca-
 pitaneo illius territorij ad vicina loca, vbi non si-
 ne fructu magno Nostri versati sunt. Omnia enim
 tredecim oppida, quæ hæresi infecta sunt, fama
 Iesuitarum aduentantium conterrita, Ministros
 suos ad Capitaneum expediuerunt, Patri Nostro
 reuerentiam magnam exhibuerunt, & prouocati
 à Domino an vniformem omnes doctrinam & se-
 ctam doceant, examini Patris se subiecerunt, quod
 tamen Pater pro sua modestia, cum id sine fructu
 fore videret, clam, recusauit. Spem magnam Pa-
 tri dedit Capitaneus, postquam seditio excita ab
 Hungaris in illis partibus deserbuerit, facile fore
 vt omnia tredecim oppida Ecclesiæ aggregentur,
 & Sacerdotes Catholici introducantur. Adiuti sunt
 etiam in illis partibus Sacerdotes, sublata scandi-
 la, quæ ex liberiori vita Sacerdotum oriebantur,
 administratio Sacramentorum præsertim peni-
 tentiæ iuxta morem Ecclesiæ introducta, quæ in
 illis partibus iam fere Lutheranis exoleuerat. Pro-
 ximi pagi Catholici visitati & adiuti. Multa ho-
 minum centena confessa. Prædictos Ministros li-
 cet Pater Noster examinare noluerit, illud tamen
 per Dominum Capitaneum grauissimè inculca-
 uit, ne bona Ecclesiastica dissipent; ne vasa sacra
 & suppellectilem reliquam distrahant; ne altaria
 loco moueant; aut imaginibus iniuriam aliquam
 inferant: ne quid blasphement contra fidem Ca-
 tholicam aut Papam. Lubonni quod est oppidum
 regium magna ex parte hæresi infectum, vbi No-
 stri VP. præcipuam suam operam locarunt, Do-
 minus

minus Capiraneus toto conuocato Senatu sub grauissima multa cauit ne vllus ciuium auderet ab esse ab officijs diuinis & Concionibus Ecclesiæ. Imò cum in curandis, pro festis Paschatis Cantoribus tardiores se præstarent, præcipuos ex illis, in turrim arcensem conijci iussit, donec operam suam & omnem industriam ornando templo Catholico festis Paschæ offerrent.

COLLEGIUM POSNANIENSE.

HABVIT hoc Collegium hoc anno socios quinquaginta quatuor, quem numerum diminuerunt tres mortui, vnus Sacerdos Baltazar Porebskj minor Polonus, annorum triginta quatuor, in Societate annorū sedecim, cū post studia absoluta, scripturam publicè aggressus esset, obijt magno sui desiderio relicto, vt pote qui ingenio magno, & in omni genere eruditionis insignis esset, sed vera pietate & religione, ac virtutibus multis insignior. Simplicitas imprimis & modestia, ac innocentia eius in doribus præsertim naturalibus, & acquisitis præclaris, fuit admiranda. Mortificatio eius & sui neglectus, ac victoria tanta fuit, vt per annos duodecim, quibus admodum affecta valetudine, grauibusque morbis obnoxius fuit, nunquam aliquas necessitates, nedum commoditates poposcerit, oblata suè Superiorum iussu admiserit, cum interim multa tolerans non conquereretur. Submissionis illud indicium est, quod cum præclare ac cum plausu, & commendatione omnia faceret, nunquam tamen auditus sit, se vel æstimare

æstimare sua aut commendare, aut à se quippiam factum narrare, aut fateri, vel libenter talia accipere. De vita porro, vocibus & factis aliorum nec ipse vnquam miscuit sermonem, nec alios id facere, cum potuit, permisit; alioqui se à talibus subduxit, idque à nostris plurimum cauere debere subinde monebat. Morti autem vicinus solatij maximi gratia petijt, vt Superioris & Sacerdotum ad se venientium manus osculari posset, et quo eius in Superiores & Sacerdotes reuerentia apparebat. Secutus eum est in Septembri Coadiutor Ioannes Stomerfelt Pruthenus, ætate iuuenis, qui proximè prima vota emiserat: sed supra ætatem laboriosus, nec minus patiens ac religiosus. Et is quidem peste, vt putabatur, absumptus Collegium Nostrum disperfit, cum post superioris anni dispersionem, in Februario collectum fuisset, sed semper deinceps in metu vsque huc exulamur. Quo tẽpore tertius in Nouembri obiit Ioannes Bruco Vindensis ann orũ sexaginta sex, in Societate an. viginti sex, Coadiutor itidem senex, qui domi manserat lecto affixus, magnæ patientiæ. Laboratum est pro viribus toto tempore, tam domi quàm foris circa proximos. Hinc fructus illi insigniores.

HÆRETICI supra triginta conuersi. Inter hos Ministri Brunensis primarij frater germanus, qui cum quendam Ministrum ebrium rogasset, quid sentiret de solennitate Corporis Christi, quam Catholici postridie magna pompa celebraturi erant, & ille bonus doctor festum & Sanctissimam Eucharistiam execrari, & maledictis incessere cœpisset; subitò illum grauissimus timor, & membrorum dissolutio occupauit, & se Cacodæmonem

monem videre, clamare cœpit, qua re ille alter ita percussus est, vt Polnaniam venerit, & apud nos hæresim abiurarit. Redditus est Ecclesiæ hæreticus genere nobilis post octodecim annos, quos in varijs erroribus hæreticorum sectandis, ad quos vitæ pro libidine agendæ causa delapsus erat, consumpsit: & in Catholicos sepè verbis iniurius exiit. Notabilis erat conuersio, post quam libros etiam hæreticos vltro Patri nostro obtulit, magna vxoris & suorum consolatione. Alterius hæretici vxor ad Ecclesiam inscio marito redierat, quod cum ille cognouisset, ita illam constrinxit, vt nullo modo posset aut templum Catholicum adire, aut sacerdotem aliquem alloqui; sic illa relapsa in hæresim, sed pœna in authorem non tarda. Crimen graue homini falsum, quare molestius, obijcitur. De qua re, dum cuidam ex nostris ille conqueritur, hîc noster occasionem non neglexit expostulandi de iniuria vxori illata, pœnam etiam diuinam inculcâdo, & ad meliora excitando; perfectumque, vt non modo vxorem redire ad Ecclesiã permiserit, sed & ipse, damnata hæresi, magna cum sua, suorumque voluptate redierit. Insignis fuit conuersio cuiusdam viri nobilis & magnifici ex Silesia, qui in hæresi natus & educatus, tandem opera Nostrorum, non sine difficultatibus, homo iam quinquagenarius ad Ecclesiam adductus est, & feruentem Catholicum pollicetur, ac etiam præstat. Exerciti sunt in spiritualibus more Societatis sacerdotes non pauci, in his Prælati duo, qui ab ea re abhorrebant. Nobiles duo lethaliter & vulnerati, & à Chirurgis desperati post Confessionem voto Beatæ Virgini facta, breuiter cum admittatione Chirurgorum conualuerunt.

Dissiden-

Dissidentes aliqui in gratiam mutuam reduci, inter quos vir nobilis & hereticus, qui ob crimen sibi à quodam nobili obiectum, & ob cædem fratris per illum eundem factam, statuerat ipsum fraude è medio tollere; iamque bona sua hereditaria vendiderat, equos ad fugam iustruxerat, omnia alia præparauerat, interim in Nostrum incidit, & que secretò sua consilia aperit: sed hic non ante illum dimisit, quàm animum mutaret, & ad reconciliationem se facilem polliceretur, quæ, magna vtriusque partis approbatione perfecta est. Insignis etiam fuit conciliatio duorum civium, qui cum ad eò dissiderent, vt se scommatibus publice proscinderet, & turpissimis quibusque probris vicissim insectarentur; Ita per quendam Nostris (ad quem Senatus à suo Tribunali consultò hoc negotium periculosum remiserat) coniuncti sunt, vt alter eorum domum alterius abiret, ibique Nostrò Patre præsentè culpam deprecaretur. Dominus Generalis maioris Poloniæ concessit nobis, vt quoad viuat, frumentum ab ipso pro victu annuo habeamus, munus est ducentorum florenorum amplius. Ciuis femina Barbara Clisina, quæ dum viueret magnis eleëmofinis templum Nostrum iuuabat, moriens supra mille florenos Collegio reliquit. Ab alijs præterea, quæ sunt eodem nomine eleëmofinæ Collegio oblata, excesserunt summam trium millium florenorum.

EXILIUM nostrorum ob pestis periculum susceptum, in Missionibus numerari potest, siue eos respicias qui in præsidij Collegij erant, siue qui apud varios amicos nobiles. Die Sancti Michaelis vno è Nostris peste extincto, cum iam etiam

etiam proximo die Seminarij alumnus similiter peste obiisset, & aliquot in Schola parochiali domui nostræ vicina; dilapsi sumus in varia loca. Maximam partem Collegij, videlicet Professores Theologiæ & casum cum discipulis, Dominus Castellanus Bydgostiensis in suam villam accepit, domo ampla & commoda nobis concessa, ubi etiam nos bonis eleëmofynis iuuit. Ibi dum Nostrum tam Magistri quàm discipuli, aliquid operæ proximis, diebus festis impertiunt; non paruum extitit fructus Concionum, Confessionum, & doctrinæ præsertim Christianæ: multique ex vicinis locis tam rustici homines quàm nobiles, ad nos confluebant confessionum gratia, quæ non paucæ generales acceptæ. Effectum in quodam oppido, ut pessima superstitionum variarum obseruandarum, & veneficiorum consuetudo, publico consensu & decreto Magistratus tolleretur, additis ad minas grauibus pœnis. Qui domi manserant, non defuerunt suis partibus concionando, ad cuncto peste infectos, & incarceratos &c. Hoc anno mortua est Ursula ex Budistinorû familia, Petri Szady vxor, ex primarijs ciuibus femina nostro templo addicta, cuius pietas & sanctimonia spectata hîc erat omnibus, de qua illud est ab obliuione & silentio vindicandum, quod ipsa suum parentem hæreticum, ad fidem Catholicam conuerterit miro quodam modo. Cum enim Pater hæreticus alteram filiam sororem huius, de qua loquimur, Witembergam ad hæreticos instituendam misisset, & reliquos suos liberos (inter quos hæc fuit) ad hæresim vrgeret; correpti sunt grauissimo Epilepsiæ morbo omnes liberi cum matre, iamque per tres amplius menses malum tenebat,

bat,

bat, quotidie aliquoties singulos exagitant; ceteri Pater, qui spectaculum miserabile non ferens foras discesserat (& iam longo interuallo aberat) reuerfus est, quo tempore vis morbi in vnam hanc filiam maximè incubuit, adeoque illam debilitauit vt lecto se non moueret, & tunc quando cum Patre, & cū Matre de religione alterari cepit; ita correpta est, vt à circumstantibus agere teneri posset. Postquam verò morbus paululum remisit; illa magna, suauis, & clara voce, ac oratione diserta Patrem ab hæresi abducere nitebatur, ea prudentia & libertate, quæ nullo modo illius ætati (decennis enim tunc erat) conueniebat; cumque id per octo horas sine intermissione, sine vocis mutatione, nullam etiam refectionem admittens faceret, pater perculsus est, præsertim quod cogitationes etiam suas, ab ipsa reuelari aduerteret, & Ministrum hæreticum, cum primum limen domus à Patre inuitatus tetigisset, perterritus, ac etiam colloquium eius cum Patre absens audiret. Imò cum Minister cubiculum in quo hæc iacebat intrare vellet, tanto impetu & voce contra illum se virgo proripuit, vt omnes perterruerit, & Minister timore præceps domo effugerit. Hic Pater se cubiculo separato incluit, & Deum sibi propitium precabatur; quod Virgo absens perspicaciter videbat, & domesticos hortabatur vt flecterent genua cum suo Patre, prout ille intus faciebat. Ad extremum vocati sunt Nostris Patres, qui hoc idem quod Virgo, Patri inculcarent. Urgente tandem vi quadam diuina per filiam, & terroribus in domo ortis, inductus est ad meliora. Igitur illum filia primo genu flectere, tum crucis imagine in manus sumpta hæresim ab-
iurare

iurare iussit; addens certissimum signum voluntatis, & gratiæ diuinæ, sanitatem suam ex tam graui morbo repentinam consecuturam, quod in magna hominum frequentia ille fecit. Virgo vero sequenti die lecto se sana & robusta erexit, & Patrem adiit monens vt promissa perficeret; & cum ad Confessionem & Communionem, tum ad votiuam templi Corporis Christi visitationem statim se conferret, quod ille cum reliquis liberis sanis & vxore fecit. Quia vero Virgo hanc conditionem illi iuramento Patris addiderat, vt fororem ex Germania ab hæreticis reuocaret, cum id Pater differret, iterum in eundem morbum illa recidit; sed simul atque Pater promissa præstitit, integram valetudinem recepit, & deinceps à grauiissimo illo morbo libera semper fuit. Sanctimonia & innocentia feminae toti Ciuitati nostræ nota est, hinc commemorare plura opus non est.

COLLEGIUM
CALISSIENSE.

Ciuitati Callissiensis & nostro Collegio præ alijs, qui præcesserunt, hic annus infestus accidit. Pestilentia namque lues, quæ Iulio mense cœpit, adeo Ciuium domos peruagata est, vt intra quatuor ferè menses ultra mille absumperit capita, nec nostris, qui ad solatium auxiliumque Ciuitati remanserant pepercit; quippe Pater Fabianus Znenensis maior Polonus annorum quadraginta septem, In Societate quatuordecim, pro præmio laborum suorum cœlum petiuit. P. Ioannes Cnapius quoque, & P. Adamus Iaworek
LII qui

qui post tertium annum cum feruore spiritus & zelo animarum Iaroslauia venientes, quam non horruerunt, mortem subiuerunt. Quorum ea laus communis, quod quamdiu superstites fuerunt nullus è pestiferis decessit, qui non peccatis expiatis viaticum acceperit. Quam curam & operam ipsorum, quidam obuius honestus cuius his ornauit verbis & lacrymis. Dominus vos benedicat PP. video facitis plura quam quis sperare possit: deuouistis animas vestras pro Fratribus vestris. **D O M I N V S** rependet caritatem. Hæc propria P. Ioannis, quod magno se beneficio cumulatum diceret, quia in tanto obsequio mundum hunc relinqueret, cui quoad vixit strenuè incubuit. Fuit autem is Masouita, Grodenfis, annorum triginta quatuor; In Societate anno. tredecim. Bonus religiosus & zelator animarum. Inuentum post mortem ipsius est, post cubiculi ianuam scriptum quoddam, gipso delineatum græcè in hanc sententiam: vigesimo quarto Septemb. habui in somnium. S. Stanislaus (est is patronus templi nostri) per puerum suum iussit me esse paratum ad moriendum, quoniam tempus breue est: inde lacrymatus dixi. Recordatus es mei Domine, excitatus verò laudaui Deum, & precatus sum hoc verum esset. P. vero Adamus Iauorek Masouita similiter annorum triginta quinque, In Societate anno. sedecim, Bonus religiosus, & ad iuuandos in Missionibus pauperes optimè affectus. Gregorius Sedkowicz Coadiutor, annos natus triginta septem, In Societate anno. vndecim, sanctè mortuus est, communitus diuinis mysterijs, pleno vsu loquelæ & sensuum, manu dextra imaginem Crucifixi apprehendens, sinistra verò ad vascu-

lum aquæ lustralis extensa; In complexu Crucis venerandæ, cum culpam suam fuisset deprecatus, & T E D E V M L A V D A M V S, quod in Societate moreretur, dixisset, vestesque attritas induisset, spiritum Deo reddidit.

C V I D A M terrores, spectris dæmonum excitati, integræ confessionis causa fuerunt. Quidam è genere rusticorum, peccati per annos vndecim oblitus neque illud confessus, à Sacerdote (forte Angelo Custode) stola & superpelliceo induto, in visu rogatus, vtrum peccatum (nominavit vero illud) aliquando fuerit confessus? Euigilat rusticus, secum rationem inquit; aduertit se non fuisse confessum; quare supplex ad Sacerdotem cucurrit, securitati conscientiæ suæ consuluit. Quidam adolescens nulla propriæ salutis cura habita, maximis flagitijs per multos annos immerfus, singulariter planè diuina prouidentia emerfit è cæno peccatorum. Die quadam, terroribus internis ob vitam male actam cœpit exagitari adedò, vt penè ad desperationem veniret; cum autem aliquot dies in his angoribus insumpsisset, nullumque leuamen mali sentiret, ita vt eam ob causam noctes insomnes duceret, visibiliter etiam vehementibus terroribus cœpit concuti, sic vt se iam viuum ad Inferos descensurum existimaret. Tandem D E V M respexit se illi commendans, signoque Crucis muniens, ad Nostros Confessionis gratia pergere statuit, & ita Deo iuuante aliquot milliaribus confectis, ad Collegium venit; facta Confessione ad pristinum animi vigorem & tranquillitatem redijt. Ab hæresi resipuerunt tredecim. Ex his quedam femina domo paterna excedere, quàm apud suos in fide errare prælegit. Ruffus à schismate

Ecclesiæ reconciliatus vnus . A meretricio diu-
turno & turpi questu tredecim, ante pestem re-
uocata. In peste etiam & terroribus nocturnis,
& Nostrorum sermonibus, non pauca, ipsorum-
que consortes peccati, ab Orco liberati. Vna ta-
men femina ceteris maius passa est malum, nam
depulso ab se semel spiritu impudenti ijs armis,
quæ illi suggererat P. Spiritualis: iterum eam sol-
licitauit, imò obrusit cultrum, inquiring afflicta
sibi esse cordi, proindè vitam finiret. Verum in-
structa postea his contra hostem telis, vt mali-
gnum spiritum nunquam compellaret, nec ei
quicquam responderet nisi per contemptum,
penitus vicit eum. Odiâ varia coniugum sopitas
per annos duodecim, duo coniuges cohabitatio-
nem mutuam inter se distraxerant, tandem recon-
ciliati ad eam ipsam redierunt, & Sacramentis
communiti sunt.

Q V A T T V O R Virginum, in tuenda pudicitia
& castitate, insignis fortitudo eluxit; præ his alia
insigne facinus edidit, ab impudico adolescente
oppugnata, quem, pectori potius cultrum adige-
re volens, quàm præbere assensum impudentem,
expugnauit. Aliena quidem sed digna memoria
res accidit, quam narro, pœnam incestus diuina
& iusto Dei iudicio immissam. Agricolæ vnus
uxoris demortuæ sororem, suâsu vicini sui ma-
trimonio copulauit: nuptiæ dum celebrantur, en-
tibi & author sceleris, & sponsus, & sponsa, in
medijs poculis domo fulmine tacta, ignibus cele-
stibus absumuntur, integris omnibus qui adfuere.
Dissimili euentu, dissimile etiam crimen Deus pu-
niuit misericors. Concubina Sacerdotis cuiusdam
publica, à pluribus annis in execrabili voluptate
c. c. 10

cæno volutata, cum semel atque iterum sua scelera in confessione detegere non posset, ob vsum linguæ sæuitia Dæmonis id temporis sibi ablatum, tertio tandem orationibus, & sacro Missæ officio adiuta, in peruigilio annunciatae Virginis virus per Confessionem euomuit ita feliciter, vt reliquum vitæ tempus in obsequio hospitalium, carnisque varijs macerationibus traducere decreuerit. Hoc feminae facinus satis celebre; sed celebrius iuuenis è Sodalitate Virginis, qui ab impudica muliere sollicitatus, egregie victor euasit. Erat tunc in amœno loco cum quodam condiscipulo, & altero à suis aduentitio famulo. Femina igitur habitu & nomine nobilis, consalutato adolecente, & re communicata cum ipsius socio, tandem verbis procacibus, & impudicis ad scelus prouocare incipit: hic ipsius manus effugiens, per famulum illam atrocibus minis à se repulit. Spectauimus in Nostro Collegio militum pietatem, qui ad bellum tendentes cum suo vexillo & Centurione, in æde nostra expiatis criminibus, cibo salutis refectione, sacro decantato recreati, concione publica collaudati, & ad pietatem admoniti, in bellum quieti discessere. Nec in peste defuit occasio proximum iuuandi. Quidam decennio in Concubinato existens, cum Nostri ad eum acciti essent vix iam loqui potuit, proinde se velle cras confiteri ostendit. Noster contra, non abiturum se nisi impartita ipsi absolutione. Ille verò, iam se traditum dæmonibus, & non esse spei locum: Noster contra, dimicaturum se pro anima ipsius etiam ad extrema, si opus foret, affirmavit; & per Dei gratiã confessus feliciter obiit. Fuit etiã Templo nostro decori Congregatio duplex B. V. orauitque

nauitque illud consuetis exercitationibus, & nouis feruoribus pietatis illustrauit. Nam quadraginta horarum orationem diurnam, maximo populi concursu & ædificatione, adhibitis publicis exhortationibus & diuerberationibus, triduo bacchanalium celebrauit, quod hoc primum anno est introductum. Cuius quoque liberalitas cum in ornamenta Virginis, & eius sacrarij magna apparuit; maior in nostram Societatem exiit. Ex suis enim socijs obtulit nouem; quibus adiecti luuenis alterius Collegij; & nostræ Ciuitatis artifex auxerunt numerum; aliorum ob ætatem dilata desideria. Sed dum hi discessum à Mundo apparent in Societatem, quidam disertor eius in oculis parentis, qui ante quinque propè annos eum abduxerat, tribus globis sclopeti traiectus, vno in capite, in pectore altero, tertio in lumbis intra vnam horam expirauit, illud (vt quidam aiunt) ingeminans, Iesuitarum vota, quæ non seruauit, me occiderunt. Alter antè annum culpa sua dimissus, in contentione quadam baculis percussus ac vulneratus; in carcerem coniectus, & pecuniaria adhæc pœna mulctatus est.

EXCURREVNT etiam Nostri ad varia loca præcipuè bis Wartenbergum, sitam ciuitatem in finibus Poloniae & Silesiæ. Vbi confirmatis paucis Catholicis, sopitis odijs inter ciues, amonipelicibus; restituti sunt Ecclesiæ gremio sex magni nominis, & futuræ vtilitatis aliorum salutem. Renouata neglecta pietas Dei & Virginis, reuocata antiqua Cerimoniarum consuetudo, quin imò peracti aliquot ritus Catholicæ fidei publicè, miro Catholicorum applausu, hereticorū autem fremittu, aucta ornamenta sacrarij. Profugus è Claustro à Con-

à Concubina abductus, & ad pristinā vitam adductus. Hæc à nostris hominibus. Ista à Nostro P. B. Ignatio. Vnus fere morti proximus, ea nocte qua instabat festum Beati, voto facto conualuit, & ipso eius die festo, incolumis in templo gratias Deo persoluit. Item femina quædam difficultatem in partu sentiens, ad reliquiarum B. P. attactum liberata est, & pro beneficio vouit ad sepulchrum eius tabulam argenteam. Potest huc reduci mansio Nostrorum Richwaliensis & Slaczewiensis ad quam nos procella pestis impulit & diuisit. Richwalia, ex liberalitate Magnificæ Domine Biechowska, oblata Curia apta satis ad nostra munia & officia, & suppeditata aliqua rerum necessariorum abundantia. Superiorum & inferiorum scholarum sunt prælecta studia, cum concursu satis numerofo. Sodalitas Virginis coadunata, vtraque sub vnum vexillum suas obiuit strenuè exercitationes. Idem Slaczawia apud nobilem quendam, cum multorum ædificatione & fructu peractum; dispar tamen in hoc Richwalia, quod hæc Philosophos fere omnes pergentis & perficientis cursus excepit, exercuitque ducetorum ex alijs scholis ingenia iuuenum: vtroque tamen feliciter tum in instituendis pueris, tum in sacris officijs obeundis opera est posita. Nam præter sacra, conciones, Rudimenta fidei Christianæ, excursions institutæ sunt ad pagos vicinos; & cum Calissium omnes ferè Sacerdotes peste amiserat, Nostrum Richwalia ad campos Ciuitati proximos mittebantur, vbi eorum qui veniebant confessiones excipiebant, & spiritali colloquio consolatos, domum cum gaudio mentis dimittebant. Ad extremum cum gaudio mentis dimittebant. Ad extremum adiiciendum videtur illud, quod ante adhuc

quam nos lues illa dispulisset, factum est; dum utraque manus MARIANA pro honore & pietate Virginis certat, ecce alia sub eiusdem Virginis vexillum & leges coiuit æstate, collegitque ex civibus & artificibus pulcherrimum, & numerosum exercitum DEIPARE, breui ut virorum centum capita numerarit. Hic ita magnis passibus pietatem aggressus fuit, ut præter vilitas corporis afflictiones, frequentes templi cœtus, pauperum, & Eucharistiæ visitationes, etiam in ipso die obitus B. Ignatij, votum pro salute sua, totiusque civitatis publicam nuncuparit; litaniaeque singulis diebus simul instituerit occinendas. Cetera pestilentia terror propofita, & desideria salutaria præpediuit.

C O L L E G I V M L V B L I N E N S E .

IN templo nostro duo singularia, pietatis agenda accesserunt hoc anno instrumenta; labilæ à Sanctissimo Domino Nostro Paulo V. initio Pontificatus sui concessus, & bis obita quadragenarum horarum comprecatio. Indulgentiæ sane beneficium promulgatum circa kalend. Scitiles, magna non civium modo sed nobilium etiam frequentia, duabus celebratum hebdomadibus. Per opportunè quoque inciderat in idem festum tempus dies sacri obitus, tum B. P. N. Ignatij, cuius felicem memoriam, consueto more, tanquam principis & Parentis Nostri, gratijs Deo pro ipso singulariter agendis, sacrificijs Missæ in honorem Triadis Sacratissimæ persolutis, & festiuis concionibus, de ipsius vitæ integerrimæ rationibus institutis

instituti recolimus; tum B. Stanislai Kostka nouellæ sanguinis Poloniæ gemmæ, tyronis Societatis nostræ (si tamen tyro dicendus, cui longos itineris anfractus breui temporis spacio superare concessum) Vtriusque id factum imaginibus in publicum propositis. Plurimi infra hoc tempus saluari exomologeseos lauacro, sordes vitæ totius abluere. Nec pauciores epulo cælesti refecti. Auertenda erat inopina Tartarorû incursiõ, & pestis ingrauescentis contagio; quorum alterum finitimos limites, alterum suburbanos parietes depopulando, magnum omnibus incutiebat terrore; instituta duplex diuinæ iræ placandæ supplicatio, mira hominum deuotione & assiduitate peracta. Posterioris occasione, omnes Natalis diuini feriæ inusitata prorsus solennitate celebratæ. Huc etiam accedebat à iuuentute vtriusque cœtus partheniani, primo precationis vespere solenniter confecta supplicatio. Dies ad extremum beatis sacer infantibus, non dispari traductus deuotione; nam præter id quod eo finis impositus orationi, facellum etiam templi, Sodalibus Virginis Beatissimæ destinatum, emblematis venustis à studiosis politioris litteraturæ, fuit exornatum in honorem Sanctorum Innocentium, & præcipuè illius quadrimuli, quem crudelissimè ante aliquot annos à Iudæis laniatum, singulari Cardinalis Illustrissimi Episcopi nostri beneficio, nostra depositum habet Ecclesia. Illum etiam eodem die, minoris Congregationis alumni in sacello nostro domestico, (quo fuit paulo ante, cum multis Sanctorum reliquijs, priuata omnium Patrum & Fratrum non minus solenni supplicatione depositus) affixione versuum, & interlocutione gratulatoria pueri

pueri puerum celebrarunt: Obstreperibus interim hæreticis, quorum adhuc fæces (nam antesignani qui fuère, aut in gratiam cum Christo & eius Ecclesia rediære, aut nihilo facti meliores, latibula suæ perfidiæ quærentes, aliò commigrare) nonnihil Christianæ religionis puritati obstantes supersunt. Non desinunt nos nostramque Societatem insectari conuitijs. Eorum aliqui iudicijs tribunalitijs assessores deputati, quid non malè de nobis persuasi tentauère, vt nos molestijs aliquibus intricarent? Ita sub vnum idemque tempus, & subita aquarum inundatione in stagnis prædialibus exorta, & igne violento fulminis ictu in acervos siliginis cælitus immisso, vnde magnum fortunæ bona detrimentum consequebantur, Collegium nonnihil afflictum: nouam à Marschalco, nescio quo casu, Generalium iudiciorum arbitri vices gerente, hæreseos labe infecto, patientiæ simulque meriti, quod illam tanquam umbra solem comitatur, nactum occasionem: ita vt hac iniquitate iudicij, tum nostras, tum reliquas fori Ecclesiastici causas, ad biennium suspendi opus fuerit.

NEQVE tamen vtraque illa diuinæ manus animaduersio tam seuera fuit, vt non magis singularis diuinæ bonitatis clementia in nobis castigandis eluxisse videretur. Eluuius enim illa stagnorum, quæ tunc pænè omnibus commune malum fuit, continuato per multos dies imbrum defluuio, breui tempore attemperata, & stagna pleraque pristino, si non tutiori, munita subsidio. In conflagratione vero frugum, singularem tutelam Dei mirari satis non potuimus: Cum enim manipulis, qui primo ignem conceperant, plures anti-
qui

qui ferè adiacerent spicarum cumuli, vnico tamen nihilominus flamma absumpto, quam etiam tota illa, quæ in campo fuit, frugum non expleffet congeries, reliquum saluum est conseruatum. Hæretici porrò, quos nobis struxerant dolos, in eos ipsos recidère. Coryphæus ille præsertim, cui nihil magis cordi, quàm existimationis incommodum, vel potius fortunarum Collegij esse videbatur, damnum non mediocre furti, quatuor florenorum millibus æstimatum, magno animi angore passus est. Sic si Deus, qui fidelissimam suorum curam gerit, præsto est; in cassum, nec non sine vindicta, omnes conatus impij cedant necesse est. Recepti hoc anno in gremium Ecclesiæ ab hæresi supra viginti. Horum vnus, vir magni nominis eximieque nobilitatis, annorum circiter sexaginta quatuor, reliquum ætatis suæ magna omnium ædificatione Christo consecrauit. Alter paris cum nobilitate eruditionis, à puero pestiferis hæresum correptus opinionibus, doctrinæ prauæ axiomata eiurauit, Exercitijs B. P. N. Ignatij de more Societatis instructus. Variorum etiam schismatum errores, diuino afflati lumine, deposuere complures, prope viginti. Vnius certè adolescentis Russicis implicati erroribus, qui non in Scholarum modo nostrarum album, verum etiam in eorum cœtum, qui peculiari ratione Deiparæ seruiunt, fuit adscriptus, digna notatu pietas, summaque eius in proposito, & Patris, qui eum graui deiectum morbo inuisebat, constantia, reclamante maiore natu fratre: quin imò Sacerdoti præcipientium de gradibus insolenter minante, tanto frequentius & audentius visitabat Pater infirmum, tacitè iugo Christi eius subacturus animam. A quo

quo

quo spiritualiter æger recreatus, inualefcente tamen morbo, in tantum dogmata, quæ cum lacte imbiberat execratus est; vt cum ei ex præscripto medici panis vino tinctus porrigeretur, panem sibi à Popo Eucharistiæ loco confectum porrigi existimans, nulla ratione gustare voluerit. Ei itaque, re iustas ob causas inuoluta silentio, & aures confitenti Pater dedit, & Angelico pane clanculum ex Collegio delato refecit, cui postea ex tam graui & periculoso morbo restituta sanitas.

C O N F E S S I O N E S generales totius vitæ sectentæ, si non plures, exceptæ. Illud circa eas euenit singulare, & gratiam diuini beneficij in vacuum accipientibus satis terribile. Adolescens quidam, tyrocinium Sancti Dominici, quod sponte petierat reluctans aliquandiu superioribus, & retrouersionem ab aratro Domini, nulla æqua oblata causa dissuadentibus, bona tamen illorum venia propter suam importunitatem deseruit. Casus an potius diuini rigoris euentu, quem illi Patres ordinis deserti vaticinabantur, aliquando post, à quodam aulico grauissime vulneratus, quicum nihil ante miscuerat rixarum, cum socium ipsius inflicta manerent vulnera, vitam fuga redimens, nescius, vt ipse ferebat, transfijt in nobilitatis Collegij hortum; in periculo positus Confessarium per amorem Dei petit, accurrit Pater accersitus, qui tum aderat in horto diuini recitatione officij impeditus, è longinquo clamantem audit, flebilibus modis sua deplorantem peccata. Rem ille totam Sacerdoti confidenter exponit, desertam temerè vocationis gratiam desinet, iustam agnoscat malitiæ & ingrati animi pœnam. Detexit mentis periculosiora, quam corporis vulnera id temporis

temporis subebrius, præfente tamen animo & iudicio, quãtum ei vires, profluuiio sanguinis, è vulneribus aliquot latè hiantibus inflictis, sensim deficientes concedebant. Postero die ab eodem Patre in hospitio visitatus, grauiissimis vulnerum doloribus excruciatu, monitu eiusdem pleniorum vitæ Confessionem, vna cum sacra synaxi expleuit, & propositum firmum, ad relictam vocationis gratiam redeundi, fecit. Aliud etiam paternæ circa salutem hominum, Dei prouidentia luculentum & euidens argumentum. Rescuerat vnus è nostris, Sacramentum pœnitentiæ quendam per septennium intermisisse; vt ergo eorã profundè propriæ saluti indormienti consuleret aliquo modo, nullum non mouit lapidem: Missus itaque idem Sacerdos ad infirmum, in eadem platea ciuitatis decumbentem, in qua & ille, quo cum ei res erat, hospitium habere ferebatur, diligenter eum quæsiuit. Fortè fortuna in eum quem quærebat incidit, nec illum suspicans, nusquam enim ante viderat hominem, eum familiariter allocutus, ratus ad se delatum alterum, percontatus de eo cuius tenebatur alloquio: Nullam se penitus ille, cum ipse esset, habere se notitiã hominis respondit: Ita pater delusus abiit; iste triduo post grauiissimo morbo corripitur, aduocat sponte confessarium, quem antè subterfugiebat: idem ille pater fortuitò ad illum missus. Munitus æget sancto Sacramento Eucharistiæ, postridie conualuit. Gliscente caloribus æstiuis per totam penè ciuitatem morbo contagioso, mirum dictu, quomodo tam infesta lues, in continua nostrorum conuersatione, nos nostrasque non attigerit ædes; cum interim alijs Religiosorum diuersorum ordinibus

nibus

nibus in binis domicilijs plurimis eorum lectis affixis minimè parceret; Vnde factum, vt quæ ante communis cum alijs onerosa proximorum cura, ideoque leuior erat; id temporis solius nostræ Societatis opera præfenti, licet domesticorum periculo sustentaretur. Abalienationes animorum, inter præcipuæ nobilitatis viros, à multis annis gliscentes, in flammam aliquando eruptura, sopita. Missiones etiam, quæ quidem frequentius antè, nunc etiam, quoties domesticæ patiuntur occupationes, instituuntur, non sterilem referunt laboris messem.

MISSVS è nostris ad quendam nobilem, concionatus inibi, detestatus est in sua concione, enormis consortium peccati, terrore gehennæ incusso. Conuenit eum post factam concionem matrona quædam; falsa subticuisse se aliquoties in Confessionis sigillo peccatum, quod ipse redarguisset tantopere. Facto itaque coràm emendationis proposito, suam postmodum Confessario sincere manifestauit conscientiam. Adijciendum aliquid de iuuentute studiosa, quam Nostris instituumus scholis, prope dicam non minore lectissimorum & nobilissimorum iuuenum (quorum plurimi Senatoriæ Regni Poloni dignitatis Procerum liberi) frequentia, quam ingeniorum perspicacia, varijs & frequentibus excitata per Magistros stimulis, ad nauandam diligenter operam studijs, simul ad pietatis honestorumque morum efformatur disciplinam. Bipartito Virginis Deiparæ Sodalitio, pars eius maxima contenta; non pœnitenda virtutis & probitatis edidit argumenta. Ex his secuti variorum Cœnobiorum disciplinam nouem. Sex nostræ Societatis acceptantes tyrocinium

tyrocinium diuino obsequio liberaliter sese manciparunt, plurimum in maturiorem dilata desideria ætatem. Illud etiam prætereundum non putarem Moschouiticos legatos, cum transfirent ad Serenissimum Regem Cracouiam, nostrum, sub tempus Concionis, inuississe templum, & postriedie classes; in quibus à scholastica iuuentute gratulatoria salutari oratione, dixere nobis, suum Principem Demetrium id in votis habere, vt iuuentus ad eundem modum instituat in Moschouia. Ita à nobis accepti, magna grati animi, & beneuolentiæ præ se tulere indicia, muneribus etiam ad Collegium à prandio missis. Nos vicissim religionem nostram, nostrosque, qui cum illis degunt, obnixè commendauimus. Redcuntes postea aliqui illorum proceres, penitus nostrorum lustrarunt domicilium; simulque missuros sese ad Collegia nostra institutionis gratia, quæ illis valde tanquam iuuentuti cum primis necessaria probatur; antequam instituat in Moschouia, liberos suos polliciti. Sub hoc etiam tempore, venerat Lublinum Persarum legatus, cui par hospitalitatis officium est exhibitum, præmissis ad eius hospitium salutandi causa, aliquot præcipue nobilitatis studiosis. Ita non aduenatum modo, & alienæ à nostra nationis incolarum, sed & ciuium, quorum non mediocrem in dies experimur beneuolentiam, oblatis commodis occasionibus magis conciliantur animi. Modica hac spiritualium fructuum messe, seu semente potius, larga & liberali munificentia dextra, quod per aquarum intemperiem dimidium pænè annuis Collegij redditibus decessit, sufficienter Dominus videretur retribuisse.

COL-

COLLEGIUM
IAROSLAVIENSE.

TRIVM carissimorum Patrum morte hic annus nobis fuit luctuosus, licet aliorum qui in vinea Domini laborare pergunt industria, factus ferax, & Ecclesiae animabusque non infructuosus. Porro praematura imprimis mors fuit P. Leonardi Kerakeri quatuor votorum Professi. Fuit is Posnaniensis annorum quinquaginta sex, ita amans Paupertatis, ut praeter scripta nihil haberet. Omnia ferè Societatis munera obiuerat. In institutendis Patribus Tertianis dum strenuam navat operam, à desertore quondam religionis nostrae, graui & contagioso laborante morbo, animi expiandi causa ad aliquot miliaria accersitur; hominem salutaribus egentem auxilijs ocyus inuisit, curatque. Et verò data merces pietatis; inficitur ipse pater, morbumque concipit lethiferum; nec morâ dierum tredecim longiore, sextum & tricesimum vitae suae religiosae claudit annum: sic pius in proximum, ut animam eius à morte vindicaturus aeterna, suam ipse vltro lætus, & Sacramentis instructus subiret temporalem. Securus suum paulo post in vita spirituali magistrum discipulus, P. Stanislaus Szymanowski, raræ virtutis & exempli, magneque omninò expectationis. Fuit Masovita annorum triginta quatuor, in Societatis annorum sexdecim. Is, cum iuxta consuetudinem Societatis spe fructus, animarumque salutem missionem suscepit, ita munus hoc sibi commissum sedulo exercuit, ut paucorum mensium decursu

cursu plurimos collegerit manipulos, cum quibus dum ad nos redit, in medio efflat animam itinere, omine adeo felici faustoque, ut vel diuitem opulentumque satis in cælestia, Deo ita disponente, auocatum horrea liceat augurari. Vtrumque verò istorum præiuit P. Ioannes Dabski huius Collegij Oeconomus, vir cum alijs virtutibus, tum præcipuè laude patientiæ, ac modestiæ religiosæ spectatissimus. Obijt anno ætatis quinquagesimo sexto, vixit in Societate annis viginti quinque. In Collegio ædificij structura protensa, ac restaurata incendij ruina, ipsa quoque sociorum dilatata est charitas in Deum proximisque. Templi moles ut vi flammarum grauitur visitur labefactata, ita non mediocri, perpetuumque nobis suæ ruinæ intimat periculum, arcetque non immerito hominum frequentiam metu. Neque tamen ita parietes eius videas derelictos, ut sua illis non adsint ornamenta: siue enim suppellectilem spectes, hæc multa veste aurea, cruceque affabre facta veterem adauxit splendorem; siue etiam eam, quæ hic viget bonorum omnium constantem perpetuamque pietatem. Mitto, ut hoc illustrem, celeberrimas supplicationes ad propulsanda pestis, & incursus barbarorum pericula, institutas feliciterque peractas.

ORDINARIAS prætereo deuotiones. Celeberrimum paucis attingam diem, quo memoriam B. Stanislai Kostka effusis animis, magnoque licuit egisse apparatus. Dies erat opportuna sane, qua de felicissimo eius in Societatem constabat ingressu. Cæremonia cultus erat eiusmodi. Templum inprimis varijs, magnique precij tapetibus ab Illustrissima Ducissima Ostroniense, Beato Stanislao

M m m

nislao

nislao sanguine iuncta ad id concessis, ornauimus.
 Aulæis & tapetibus alia quoque inducta orna-
 menta. Multa videlicet publico studioforum ex-
 ternorum nomine, varij generis & artificij poë-
 mata, ingeniosè, cultèque scripta, appensa sunt
 cum tabula tutelari hoc sensu. B. STANIS-
 LAO KOSTKA Castellani Zakrocimenis Filio
 è Societate IESV, inter cœlites lumini, Romana
 vrbs syderi, Regni Poloniae ornamento, Religio-
 nis, pietatis, puritatisque imagini, rerum huma-
 narum contemptori, sui ipsius victori, Collegium
 Iaroslauense è Societate IESV, recens à Sanctissi-
 mo Paulo V. Christi in terris Vicario, concessum
 honorem gratulatur. Appendit & Sodalitas Par-
 thenica Emblemata circiter quadraginta, coloribus
 & versibus ita gratè certantia, vt & versum
 pictura suo adornaret fulgore, & versus ingenio,
 fulgorem temperaret picturæ. Ergo templum ita
 decoratum. Ceterum ad eam partem quæ dex-
 trum aræ maximæ tenet latus, loco eminentiore
 inter duas columnas tela aurea tectas, baldachi-
 num accepit vndique auro & gemmis vestitum.
 Hic altaris in modum duæ cernebantur effigies:
 altera Dei matris erat, cui B. P. Ignatius cum D.
 Stanislao adflexit supplex: altera ipsum Beatum
 Stanislauum, è manibus Angelorum Sanctissimum
 Eucharistiæ Sacramentum fumentem, referebat,
 magno gemmarum lapidumque numero decora-
 tum. Albi cærei argenteis candelabris impositi, lucem
 luci addebant perpetuam. Sacrum Missæ Offi-
 cium decantari cœptum concentu omnino so-
 lenni, siue instrumentorum varietatem, siue nu-
 merum, ipsamque spectes grauitate mixtam suauitatem. Multi in eo Sanctissimo Eucharistiæ Sa-
 cramento

tramento pasti, quos Illustrissima Ducissa præiit.
 Tempore pomeridiano ex suggestu Orator, quem
 Poëta secutus, carmine longiori D. Stanislai ex
 eodem loco auxit laudes. Huic quatuor Angeli
 successerunt, scænico apparatu veste preciosa in-
 diti, qui è theatro lingua communi cantuque,
 Deum eiusuè ingentem providentiam, ac muni-
 ficentiam certis modis resonabant; & auditorem
 ad lacrymas, amoris pietatisque plenas, incita-
 bant. In manibus certa quædam symbola, quasi
 Cælo ad reliquias D. Stanislai exornandas missa,
 habebant; triplicem videlicet corollam, quarum
 vna gemmis lapidibusque texta, schema æternita-
 tis: altera rubris gariophylis, lapidibus adaman-
 tinis interlucens mortificationis insigne: tertia
 viridis, item lapidibus pretiosis decora, præmium
 Constantiæ; ad extremum, liliū Castitatis erat
 monumentum. Hæc munuscula à quatuor itidem
 pueris (quorum duo è familia Kostkarum) ac-
 cepta, & in altari ad effigiem magna cum reue-
 rentia deposita. Mira populi fuit in Sanctum pro-
 pensio, certatim flores ex altari illo magna animi
 pietate diripuit; ceteri vero qui eos non poterant
 nancisci, ad sacrarium humiliter petentes, vt ali-
 quid ex eodem altari concederetur, veniebant.

Et ne quid deesset quod ad laudem Dei præ-
 potentis, eiusque Diui desideratum videretur, mi-
 raculo recenti & quidè insigni, solenniter illa fuit
 obsignata. Præsbyter quidam casu prolapsa mole
 quadam è lignorum compacta strue, eaque in hu-
 meros suos cadente, manum, osse confracto, ferè
 perdidit, nec in Chirurgis spes supererat vlla.
 ergo ille caelestem implorat opem, diuumque
 Stanislauum, cuius memoriam fieri pensit, in-
 clamat

clamat supplex. Nec mora, melius se habere sensit, manumque ita periculo liberari aduertit, vt Chirurgus stupefactus, non nisi virtute diuina id potuisse fieri asseruerit. Alter vir nobilis, in suo morbo à medicis prorsus derelictus, instantem paratus expectabat mortem; accersit Nostros, vtque sibi assistant orat. Ei ita afflicto noster, B. Stanislaum vt impleret, sæpius inculcat; querit ille quis sit, neque enim de eo quicquam audierat vsquam; Edoctus de sanctimonia D. Stanislai, ei se subijcit, & quibus potest viribus patrocinio in-
 sinuat. Nec frustra, subito conalescit, cibum adferri postulat, vestes induit, & quasi nunquam morbum vidisset, nostros amplectitur, sequetur totum Deo, & Sancto eius deuouet. Deus Opt. Max. cum, quem Beato Stanislao excitauit honorem, ad maiorem sui nominis gloriam augeat, prouehatque. Redeo ad ea, quæ in externis Nostrorum effecit charitas & industria. Itum in remotiora loca, ibique potissimum laboratum. Qui totius anteactæ vitæ noxas expiarunt centum quadraginta fuere. Illud quoque multis in locis sublatum, quod praua obtinuerat consuetudo, ne gregatim confessiones exciperentur etiam iuniorum, quos quandoque absque vllò absolutionis ordine ad sacram Christi mensam, crassa quorundam Sacerdotum admittebat inscitia. Et quia Podoliam magna ex parte apostatarum infecit frequentia, qui liberè impunèque in animas affectantes Dominum, se pro legitimis earum venditant Pastoribus; sit vt conscientias illas intricent irretiantque, quamobrem ijs quoque subuentum, & vt confessiones iterarent, effectum. Fuerunt labores Nostri vtiles etiam Hæreticis & Schismaticis. Ec-
 clesiz

clesia reconciliati quadraginta, è quibus sex Arriani, reliqui alia atque alia lue infecti.

INSIGNIS vnius nobilis matronæ enituit in sua conuersione constantia. Cum enim varijs modis eam dæmon per cognatos hæreticos attentasset, nec à proposito vllatenus dimouere posset, maritum contra eam armauit, qui vel lenocinijs, vel terroribus virtutem oppugnaret; hinc illa nutare nonnihil frangique, & vt ne indecorè succumberet, hostique præda cederet, Consilium diuinitus concipit eiusmodi. Clam marito ad nos profugit, quid patiatur aperit, opemque poscit. Tredecim ab eius domo miliaribus distabamus, multumque admirati inprimis femine feruorem ausumque, salutaria deinde ipsi impertimus documenta; quibus ita firmata est in proposito, vt citius se ferro mortique obiecturam corpus dixerit, quam vel tantillum à religione orthodoxa animum, cogitationemque abduci sineret. Multi item in religionis proposito confirmati, & de rebus ad salutem pertinentibus instructi. Turca bello captus, salutari vnda Deo renatus, insigni splendore pompæque. Digna scilicet virtus ipsius, extrinseca hac luce videbatur. Certabat hostis infernalis, hominemque in Anabaptistarum cœno mergi tentabat; nec desuère qui auro in cloacam traherent inuitum. Sed vicit Christus, quem ille in sola Ecclesia Catholica reperiri credebat. Nec vero etiam Catholicis nostra defuit opera. Plurimi, qui intestinis ardebant odijs, Nostrorum hortatu se inter se placarunt, eorumque arbitrio, vt odiorum causas exciderent, sua iniuria permiserunt. Matrimonij inter Russos & Orthodoxos ad triginta paria confirmata; multorum qui mala

fide cohabitarent dirempta. Pluralitas vxorum prohibita ostensumque cum sua indignitate delictum. Abolita consuetudo pessima Nostrorum Sacerdotum, qui Catholicos cum Russis feminis schismate infectis, ad Popum benedictionis maritalis causa, passim recepto precio, remittebant; institutaque multa ab officio contra Popos, si de cetero matrimonia huiusmodi benedicere præsumerent. Restiterat vnus, qui calicem argenteum viginti pensantem marcas, bona, vt ferebat, à quodam emerat fide: verum & is emolitus Nostrorum verbis, damno cessit, & calicem templo maximè indigenti applicauit subitò. Gruius offensus quidam à Parocho, insigni quadam suis parentibus inflicta iniuria, eam infamè valdè, turpique vitus est fraude; nimirum clam Parochi fundum ingressus, è stabulo vnum & alterum surripuit equum: Et verò ne scelus, seque proderet, meliorem vendidit quamprimum; alteri insidens ad suos celer abiit parentes. Casu occurrunt Nostrum, hominem, viæ cognoscendæ causa, derinent nonnihil, fortèque sacrâ insinuant Exomologesin. Nec mora, compungitur seque aperit, & damnum illatum reuersus exsoluit. Plures repeti, qui aliquot millia iniquè corrasit refuderint. At memiora sunt, & ad restitendum difficiliora animorum damna, veneficijs & incantationibus infert solita. Duæ infimi ordinis occurrunt puella, quæ inuidianè an vllò alio stimulata malo, tertiam te nobiliorem ita corrumpere statuerant, vt indigna viri societate aut coniugio redderetur. Ergò fasciculum è certis constat herbis, vitèque certa, lectulo illius iniiciunt; patefacta res ea ipsa die raptantur ad iudicem duæ illæ; confessæ scelus mortis

mortis accipiunt sententiam : Iamque omninò rogo erant imponendæ, nisi pietas alterius obstitisset, quæ reas, quâ ignoscendo, quâ precando vindicasset, Deoque per Sacramenta conciliatas reddidisset. Complures fortilegijs & veneficijs deditæ ita sunt instructæ, vt ea eiurauerint. Conciones, & supplicationes quadragenariæ hîc non numerandæ, quæ extra domum magna ædificatione & approbatione institutæ. Illud addo, solum quatuor è Collegio Nostro ad Societatem adscitos, quorum exemplo plures sancta concipiunt desideria.

COLLEGIVM TORVNENSE.

HOc tandem, post nouem annorum residentiam, diuina sic disponente prouidentia, duæ humaniores scholæ iuuentuti studiosæ sunt patefactæ. Auctor ad id & impulsor fuit nobis præcipuus, Illustrissimus Episcopus Culmensis Laurentius Gebicki. Neque sanè vulgarem is, in Ecclesiam Dei zelum, & in nostram Societatem studium patefecit. Nam cum non multò post apertas Scholas, artifices quidam hæretici Germani, benè poti, partim odio capitali in Nostros, partim muris cohortationibus excitati, media nocte lapidibus grandibus fenestras ferè omnes nobis effregissent, causam nostram ita egit & per egit, cum magna testificatione sui doloris, apud magnificam nobilitatem (quæ tunc ex tota Prussia frequentissima conuenerat) vt omnes ad coercendum, & perfringendum audaciam artificum

M m m 4

& ciuij

& ciuitatis excitauerit, plurimos etiam ad con-
 dolescendum, & in partem calamitatis nostræ
 pertraxerit. Quæ res sic salutaris nobis fuit, vt ex
 eo primùm tempore respirasse à quotidianis con-
 uicijs & minis (nam antè exturbationem ex ciui-
 tate, imò & mortem minitabantur) nobis vili fue-
 rimus. Discedens ad ordinandas paræcias, & ad
 lustrandum quoddam cœnobium sacrarum Vir-
 ginum, vnum ex Nostris penes se habere voluit,
 ex cuius consilio melius, & promptius rem se ge-
 sturum putabat. Synodo ex sententia confecta,
 Sacerdotes aliquos ad nos, pijs ad meliorem vi-
 tam commentationibus excolendos, & de of-
 ficio melius instruendos misit. Festiuo Corpo-
 ris Christi die per publicum forum hæreticum,
 Sanctissimum Christi Sacramentum, confecta
 nobilitatis plebisque Catholicæ multitudine sub-
 sequente, hæreticisque freudentibus, deportant,
 prandioque in domo nostra peracto, ducentos
 plus minus sacro Chrismate iniunxit, nobisque
 eleëmofynæ loco ducentos florenos donari præ-
 cepit. Nostris consueta Societatis munia non im-
 pigrè obeunt. Quamuis autem à crœbris commi-
 nationibus plebem Senatus à templo Nostro &
 consuetudine arceat, non infrequentes tamen a-
 liquando frequentant. Catholicorum in anno
 gratiæ à sua Sanctitate concesso, vltra duo millia
 vitæ noxas Confessionis Sacramento purgauerunt.
 Omnium annorum culpas vltra sexaginta
 aperuere. Mutuæ multorum dissensiones, opera
 Nostrorum sopitæ. Illegitimi Contractus par-
 tim rescissi, partim correcti. Variæ superstitiones
 multorum abrogatæ. Ad Ecclesiæ gremium re-
 cepti viginti quinque.

RESI-

RESIDENTIA
LEOPOLIENSIS.

IN hac residentia aucti sumus hoc anno bonis stabilibus, precio viginti millium florenorum, ex eleemosynis piorum hominum in parata pecunia, decem millia plus minus accessere ad fundationem futuri Collegij, quod breui speramus, subblata prius cum Iudæis, per decretum Regium, de loco controuersia. Eam verò propediem suum finem habituram, sperare nos iubet Serenissimi Regis recenter initum matrimonium, & Serenissime Archiducissæ præsentia, quæ vt Mater nostræ Societatis, apud suam Maiestatem sedulam iuxta, & seriam in hoc negotio operam prolixè nobis pollicetur. Ab hæresi quinque absoluti; septem Schismatici reducti ad vnionem Ecclesiæ. Virgo quædam, nobilis cuiusdam Ministri filia, duobus annis desiderium Catholicæ Religionis celans, mutato habitu ad Ecclesiam venit, & quantum pro temporis breuitate fieri poterat, in religionis nostræ rebus instructa, & à peccatis absoluta, læta admodum abscessit. Eadem dein' in ferijs Natalitij, Calvinisticæ cœnæ vsum dextrè effugit & elusit; Ministro cuidam, vt accederet, vrgenti, respondens, Hoc mysterium, vt vos docetis, magna præparatione opus habet, proindè habeto me excusatum dum me adhuc comparo. Confessiones generales auditæ supra trecentas. Et qui varijs casibus per multos annos erant implicati, tempore Iubilæi, quod per totum Christianum orbem Paulus V. hoc anno promulgari iussit, ab illis sunt expediti.

expediti. Multæ superstitiosæ feminae, & veneficijs deditæ, ad saniora traductæ consilia. Multæ inimicitia capitales consopitæ. In hoc genere cædes cuiusdam à superueniente Sacerdote Nostro inhibita. Trahebarur is è cœmeterio, quò confugerat, vt inde auulsus occideretur, sed Nostri opera conseruatus, in gratiam cum aduersario redijt, & pro vulneris, quod ei tunc inflictum erat, curatione mercedem accepit. Adiuæ duæ feminae salutaribus remedijs, vt in bono proposito perseuerarent, quarum alteri centum floreni parati offerebantur, si in turpem actum consentiret; alteri, voto castitatis obstrictæ Virgini, spòsus offerebatur honestus, sed Nostrorum studio perfectum est, vt improbi talia suadentium conatus essent irriti. Multa sacrilegia impedita; non pauci, qui erga Societatem inimico erant animo, eidem reconciliati. Quædam etiam diuinitus edita miracula. Duæ feminae, in grauissimis partus doloribus, per iauocationem B. Stanislai Kostka, & applicationem reliquiarum eiusdem, præsentem Dei opem expertæ. Puella item paruula desperata à medicis, pristinae sanitati, votis eidem Beato factis, est restituta. Quæ omnia sunt publico testimonio, interposito sacrosancto iureiurando, confirmata.

R E S I D E N T I A S E N - D O M I R I E N S I S.

A C C E P I M V S à Fundatore futuri Collegij
maio rem partem destinatae fundationis; Et
præterea à diuersis prope tria millia. R. Dominus
Gaspar

Gaspar Cichocki, Canonicus & Parochus Ciuitatis Sandomiriensis, est singularis defensor & protector Societatis; præter alia multa, de quibus annis superioribus, hoc anno vineam, qua ipsemet fruebatur, Collegio Societatis adiunxit, quæ, prope mœnia ciuitatis, sita est in loco amœnissimo. Huic superaddidit & prædium, in suburbijs ciuitatis collocatum, vtilitate tantum eius sibi reseruata. Stabiliuit hanc donationem Illustrissimi Cardinalis Bernardi Macierowski Episcopi Cracouiensis priuilegio, & confirmatione Senatus ciuitatis. Iactus est primus fundamentalis lapis pro futuro ædificio Collegij. Antequam autem lapis in templum Sancti Petri inferretur, oblatus est primò Magnifico Domino Palatino, ex morbo in lecto tunc decumbenti, cum accurata certæ inscriptionis incisione, & præmissa ad eum à Nostro, de hac solennitate & actu, breui præfatione. Accepit senex cum ingenti gaudio lapidem, & rigatum lacrymis, ac exosculatum, tradidit in manus suo genero, qui tunc aderat, Magnifico Domino Adamo Stadnicly de Smigrod, Castellano Præmissiensi, magno amico, benefactori, & fauori Societatis, vt eius loco vices in hac solennitate perageret. Promptè is suam obtulit operam; & sine mora, vna cū Coniuge Magnifici Palatini, ad locum tantæ celebritati designatum, se contulit, & in eo vsque ad finem omnium cæremoniæ perstitit; quibus peractis, præcipui quique ex Clero, Nobilitate, & Ciuibus, prandio in arce excepti sunt à Magnifico Domino Palatino infirmo, cui cura erat, ne amplius differretur hoc negotium.

C E T E R V M vt alio transeamus; numerus Pœnitentium

nitentium, & ad concionem doctrinamque Christianam aduentantium, incredibiliter crevit. Duo hæresim Lutheri abiurarunt, quorum alter erat Scotus, qui nocturna sub quiete stimularus quibusdam terriculamentis, venit cum lacrymis ad Proconsulem, nihil aliud ab eo petens cum stupore astantium, quam ut ab illo ad Sacerdotem Catholicum deduceretur, quod & subito obtinuit, & votum suum magna cum consolatione explevit. Tertius his accessit Nobilis quidam schismate infectus, qui post aliquam turbationem Ecclesiæ reconciliatus est; quædam matrona nobilis à viro suo hæretico, eò quod ad illorum partes transire noluerit, varia genera persecutionum, à Nostris instructa, fortiter & animosè superavit. Similem victoriam, in simili pugna, de consanguineis suis virgo quædam nobilis retulit. Quidam Catholicus comotationibus plus æquo deditus, liberius & minus honestè de Cærimonijs Ecclesiasticis, communiter inter pocula loquens, impos mentis factus, licentiæ suæ iustus luit pœnas. Alius cum magna difficultate est auulsus à commercio Iudeorum, ut & puella, que erat ab obsequijs eorum, contra statuta Regni & decreta expressa. Confessiones generales domi & foris, varij status & conditionis homines ultra sexaginta, cum vitæ emendatione fecerunt, quorum exemplo moti multi, idem meditantur. Bona quædam ex integro deuoluta sunt iterum ad Ecclesiam eam, cui olim à Catholicis pijs, & religiosi viris donata erant in perpetuum. Porro nostræ Ecclesiæ suppellectili accersere nonnulla preciosa. Præter centum aureos quos Magnificus D. Palatinus pro calice aureo dedit, in gratiarum actionem

actionem Deo, qui longo ex morbo eum valetudini restituit. Prouisum diligenter ne parentes quidam nuptui darent filiam inuitam, & reclamantem. Curatum seriò est vt Canonici Ecclesiæ B. M. V. grauitè inter se dissidentes, prius reconciliarentur, quàm inchoarent generale Capitulum, cuius gratia huc confluerant. Eadem diligentia duorum nobilium, ciuium, & iuuenum capitalia odia sunt extincta.

R E S I D E N T I A G E D A N E N S I S.

IN Sanctæ Brigittæ templo, omnia exercitia nostra publica peragimus. Quo modo vero hoc impetratum breuiter dicam. Est locus ibidem pro Collegio ædificando aptissimus ad ipsum templum, spectatque ad moniales Sanctæ Brigittæ, quarum Monasterium eidem templo adiacet. Itaque etsi duodecim annis vel pluribus vehementer optatum fuit, vt vacuus iste locus ad nos deueniret, tamen nihil fieri potuit ob Monialium auersum animum, quem illis nescio qui homines iniecerant. Nunc ergo mutatis animis, Virgines eadem Nostrorum opera ad meliorem frugem redactæ, & locus tamdiu desideratus occupatus. Quoniam verò vnicam saltem iste locus habet domunculam, hinc est quod ceteri adhuc antiquum hospitium occupamus; donec liceat pro nostra comoditate fabricare; si ita Superioribus placuerit. Quoad ministeria Societatis, ea etsi omnia ob ciuitatem hæreticam obiri nequeant, tamen aliqua vtiliter obeuntur. Concionibus faciendis,
& con-

& confessionibus excipiendis operam non infructuosam nauamus, ita vt ex raro vsu confessionum qui hîc fuit, frequens euaserit. Iam quoque hoc anno aliquot inuenti sunt, qui spiritualibus exercitationibus se tradiderunt. Ab hæresi absoluti circiter triginta. plurimi ob nimiam, quàm opus est eos habere cum hæreticis consuetudinem, à periculo liberati, & ad constantiam persenerandi in fide Catholica confirmati. Ex missionibus non exiguus fructus, in quibus alij Ecclesiæ reconciliati, alij generalibus confessionibus expurgati fuêre. Laboratum est quoque in dissidentibus reconciliandis, & quod mirum, hæretici homines, Nostrorum in hac te opera vti sunt. Est sanè quod gratias Deo agamus, qui hæreticorum animos alioquin feroces, & vehementer in Catholicos incitatos sic mitigat, vt sat humanos experiamur; & sensim opiniones bonas, propter conuersationem, quam illis suauem conamur reddere, de nobis imbibant; inuantque non parum informationes, quas subindè accipiunt de modo agendi, & intentione Societatis nostræ. Cetera communia sunt.

DOMVS PROBATIONIS
S. STEPHANI
CRACOVIAE.

QVIDAM à primo suo in Notitiatum ingressu, nouem circiter mensium spacio tam validè, tamquè importunè blasphemiæ, & Infidelitatis spiritu impugnatus, vt sæpè amentis instar incederet, aliena rationi moribus ac dictis ostenderet.

deret. Iamque tantum ea res illi requiem non
dabat, vt omninò insaniam ei metueremus. Sed
hic, vbi per aliquot dies Beato Stanislao Kostka
impensius se commendat, mitiore aura cœlesti af-
flante, ex toto iam propemodum tranquilliori
mentis statu fruitur. Et quanquam tantopere hoc
malo exagitatus esset, illud tamen singulare gra-
tiæ diuinæ donum expertus est, vt in tota hac
conflictatione, nulla cogitatione vocationi suæ
contraria pulsaretur; imò testatus est, non tantum
se angi animo ex his, quæ diuino permisso pate-
retur, quantum metu, ne ex ea re aliquid sibi in-
terueniat, propter quod, non aptus religioni iu-
dicatus, discedere iuberetur. Alius item tam gra-
ui, eaque diuturna ægritudine affectus erat, vt
interdum de pietate mentis exiret; variaque, vici-
bus aliquot in lecto decumbens, nullo rationis
vsu eloqueretur, non sine admiratione, & ædi-
ficatione fratrum circumstantium. Siquidem ple-
rique sermones de pijs, & sanctis rebus fuerunt,
præcipuè vero de Obseruantia regularum So-
cietatis nostræ, de Obedientia, quanti ea meriti
esset apud Deum; de Beato Stanislao Kostka, &
alia pia ac religiosa. Tanti videlicet momenti est,
non vulgari studio bonis colloquijs dedi, san-
ctasque animo cogitationes fouere; vt ex, vel so-
pita ratione, foras per verba emanent. Neque
hoc solum, sed & aliud quiddam, huic eidem in
illa infirmitate euenit, vt dum vi morbi inuale-
cente, oleo etiam sacro iam vnctus, tum loque-
læ, tum aliorum sensuum omnium vsu destitu-
tus super lectum iaceret, pectore etiam grauitet
laborante, alijsque hominis morientis signis, ani-
mam omninò agere videretur; & cum nostri, exi-
tura

tura

rum animæ è corpore Deo commendant, & expectant. Pater interim moribundo assistens, inclamat verba hæc, B. Stanislæe Kostka ora pro me; ubi æger ad nomen B. Kostka excitus non nihil, subita quadam & iucunda hilaritate vultum induit, & veluti arrisit: quoniam verò eidem parua Crucifixi effigies, paulo ante ad pectus & os, osculanda admota erat, è qua corona aculeata, quæ verticem Crucifixi obibat, decidens ad manus ægri, nescio quomodo deuoluta erat; hanc ille paulo ante immobilis, manu prehensam modò pectori, modò ori admouere, faciem etiam sibi, arctius aculeos imprimendo cõpatiendi affectu lacerare, & perrexisset nisi ei protinus ablata, aliaque abluque aculeis in manum corona oblata esset, quam rursus in faciem imprimens, ubi se aculeis pungi non sensit, dimisit.

SINGULARIS fuit & vocatio vnius adolescentis ad Societatem. Is Catholicis quidem ortus parentibus, in oppido potentioris cuiusdam nobilis hæretici; sed ibidem in schola dogmarum hæreticorum rudimentis instructus erat. Et quoniam ipsemet ille nobilis scholæ eius peculiarem curam gerit, de hæreticis Ludimagistris providendo, ad oppidanorum suorum liberos hæresi, & literis instituendos, adeo vt mercedis nomine præceptoribus, nihil vnquam persolvere teneantur parentes; ideo si quem ex oppidanorum filijs elegantiori præditum ingenio animaduertit, eum vel in famulorum suorum numerum adsciscit, vel certè in literis promouet. Hunc igitur adolescentem nactus, tantum ingenio eius, ac spe non vulgaris in literis profectu delectatus est, vt induceret in animum eum, cum suo ex sorore nepote, in Germaniam

niam studiorum gratia amandare; sicque postmodum vel scholæ hæreticæ præficeret, vel Ministrum verbi mendacis in Synagoga crearet. Et arridebant hæc puero. Sed ecce interim Minister quidam persuadet Nobili, vt non hunc sed alium, (is autem erat filius ipsiusmet Ministri suadentis) nepoti suo in Germaniam adiungat. Quod & persuasit. At noster videns se frustratum, protinus & hæresi & aulæ nuntium remittendi consilium capit. Recta igitur Cracouiam contendit, Patrem vnum è Nostri adit, eum edocet de tota re, à quo Patre ille non acceptus modo amanter; sed ad scholas etiam in Collegio Califfiensi frequentandas ablegatus, ibi hæresi eiurata, Societati tandem etiam nostræ nomen dedit. At verò Nobilis ille quid? à Ministris de statu adolescentis edoctus, & persuasus, nullum non mouet lapidem, vt eum auocet à proposito. Parentibus itaque imperiosè & minaciter simul mandat, vt qua lacrymis, qua minis, qua promissionibus magni fauoris, ampliarum opum, nomine suo, filium à Iesuitis extrahere contendant. Et contenderunt illi quidem, sed quia irritò conatu, totam rabiem suam Nobilis in ipsosmet parentes infontes effundit. Eos igitur tectis, & cunctis possessionibus exuit, in carcerem compingit, minas denique vitæ adimendæ intonat; & nisi piorum quorundam Catholicorum ope, atque ad eò Regis ipsius mandato hæretici furoris violentia inhibita fuisset, carceri & minis grauius aliquid dubio procul addidisset. Post ali- quod tandem tempus parentes carcere solutos, rursus Cracouia expedit, certas simul atque non exiguas filio diuitias, dummodo redeat, per illos polliceti; lacrymas insuper, & quicquid facere ad

N. n. n.

eum

eum reuocandum nossent, eos exprimere iuber. Veniunt illi ad portam Nouitatus, filium obsecrant, suas iniurias exaggerant non sine fletu, & eiulatu. Sed ille spem precio non emens, tantæ uocationem suam religiosam æstimauit, ut preces, lacrymas, pollicitationes, magno & constanti celsuaueret animo. Eiusdem est illud, quod cum quidam ex suis, crebrius visitando non nihil ei molestus esset, hoc remedij ad eum, à tanta visitandi consuetudine auertendum, commentus est. Habita à P. Superiore licentia, & rudi admodum veste, lacera, plumis, alijsque è culinari obsequio adhæsiõibus squalente indutus, ecce prodijt ad portam uocatus, nec sefellit euentus: uisitor siquidem intuens eum tam veste fordidatum, eo visitando supersedit, nec iam amplius comparer.

PEREGRINATIONES etiã suas obeuntibus, diuina prouidentia non defuit quibusdam Nouitijs; nam ad ingressum illorum in oppidi cuiusdam domum, in qua mulier energumena habitans horrendos prius clamores edere solita, cunctis qui eam domum incolebant attestantibus, protinus conticuit, & mansuetior facta est. Alij ad ciuitatem ab hæreticis habitatã delati, varijs contumelijs & irrisiõibus à plebe cù exciperentur, ab eiusdem ciuitatis militibus, hæreticis hominibus protecti, in ipsamque ciuitatem tuto perducti: ubi illi Catholicum quendam fide vacillantem, colloquijs ad eò confirmatum reddiderunt, ut iuramento asseueraret, quæuis aduersa subituro se prius quam à fide Catholica defecturum. Ijdem & hæreticos tres eo perduxerunt, ut vehementer Romanæ Ecclesiæ associari exoptarint. Neque Patres veterani pro sua parte, auxilio spiritali pro-

imis defuerunt. Sex ad matris Ecclesiæ gremium reducti: adolescens quidam verbera, aliaque à fratribus perpeffus molesta, dæmoni se Sygrapha sanguine proprio ad id iam exarata, deuouere in animo tribus vicibus propositum habuit. Sed ab ea mente deductus est. Porro exercitijs spiritualibus nonnulli tam religiosi ordinum aliorum, quam seculares egregie, Domino iuuante, adiuti sunt: inter quos Prælati fuere duo. Hi tanta cum consolatione sua in eis versati sunt, tantumque admirati sunt tam diuinum in hac religione medium, ad hominum salutem promouendam, ut iterum ad ea peragenda cuperent redire. Quod ad domesticas nostras necessitates attinet, eas diuina bonitas pro sua paterna prouidentia non mediocriter subleuauit. Ac ut alias nonnullas elemosynas omittam, quinquies mille, & septingenti circiter floreni paratæ pecuniæ domui donati sunt. Præter hæc Reuerendus Dominus Valentinus Wargocki Decanus Leopoliensis pagum, quem in vim reemptionis septem millibus florenorum habuit, Nouitiatui inscripsit; paratæ etiam pecuniæ millia tria idem dedit; ratione cuius summæ, uita eius durante, florenos septingentos census nomine quotannis Domus Probationis ei persolueret tenebitur.

MISSIO IN VV O- LINIAM.

LYBORA Woliniæ Metropolis, ad quam hoc anno à Reuerendissimo loci Ordinario euocati fuimus; varijs hoc anno à Tartaris non

N n n 2

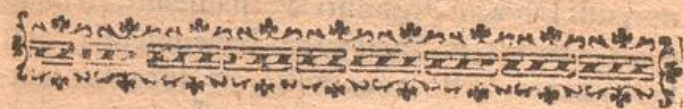
procul

procul grassantibus, terroribus afflictâ fuit. Ex qua occasione magna in populo pietatis, & feruoris, per nostros accessio facta est. Adducti sunt Prælati & Sacerdotes Ecclesiæ Cathedralis, vbi nos etiam hoc anno degimus, vt conuocato populo bis in die, quamdiu duraret periculum, Litanie recitarentur. Quadraginta horarum oratio habitata magno cum sensu, & insuetis in his partibus pietatis indicijs, quæ ex non paucis, sua dorfa diuerberantibus, ad animos multorum penetrarant. Qui illo tempore ad Confessiones, & cæleste pabulum accessere, fuere circiter mille quingenti: qui numerus in his incultis partibus non est exiguus. Ex schismaticis ad Catholicam reducti Religionem septemdecim. Ex hæreticis vero septem reliqui ad eandem felicitatem sensim disponuntur: maxime vero duo in matrimonio degentes coniuges, ambo diuersæ sectæ, qui antea nec nostros aspicere valentes, iam sensim Templû adire, & ad veritatem, quam ex cõcionibus nostris haurunt, confitentiam sensim disponi videntur.

A D sacrum matutino tempore singulis diebus audiendum, antequam se ad labores conferant, pulsus maioris Campanæ, populum conuocandi nos introductus est; iamque frequentes veniunt, & gratias agunt, quod vnius ex nostris semper, ad peragendum Sacrificium copiam habeant. Ita que nobis sensim affici incipiunt, vt etiam passus nostros obseruent, timeantque, cum aliquò nobis excurrendum est, ne velut orphanos deseramus. Dissidentium aliquot paria, ex sæcularibus & spiritualibus reconciliata; quod etiam factum est in duobus Woliniæ proceribus, qui dexteritate nostrorum, multorû annorum inimicitias deposuerunt.

fuere. Hebdomoda Sancta ad Sepulchrum Domini, maxima hominum spectantiu frequentia, supplicationes in saccis cum facibus, & disciplinis, nocturno tempore à multis pijs hominibus peractæ sunt: quo non contenti, etiam alia templorum eadem pietatis in Deum testificatione, visitarunt.

V I C E - P R O V I N C I A L I T H V A N I Æ.

N V M E R A V I T hæc Vice-Prouincia Socios in vniuersum duos & quadraginta supra ducentos, totidemque decem in domicilijs fuerunt; Domibus Professis duabus, Collegijs septem, Domo Probationis vna. Ex his Sacerdotes cententur octoginta nouem; Magistri, qua Sacerdotes, qua alij, quadraginta duo; Discipuli septuaginta; Adiutores sex & sexaginta; Nouitij viginti quinque. In Domo Professa Warsauiensi decem. In Collegio Vlnensi septem supra quinquaginta. In Brunstbergensi triginta quatuor. Minus tribus in Pultouensi. Nietuisij plus quatuor. Polocix septemdecim. Rigæ tredecim. Derpati quatuor. In Domo Probationis Vlnensi triginta duo. Ad S. Casimirum Vlnæ, penes fabricam Ecclesiæ, futuræ Domus Professæ, sex. Admissi in Societatem vnus & viginti, è quibus quatuordecim Studiosi, & octo Coadiutores; ad aliam vitam migrarunt tres.